

Črna komatna tekica *Glareola nordmanni* ugotovljena na Hrvaškem

Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni* confirmed in Croatia

Mauricio STIPČEVIĆ

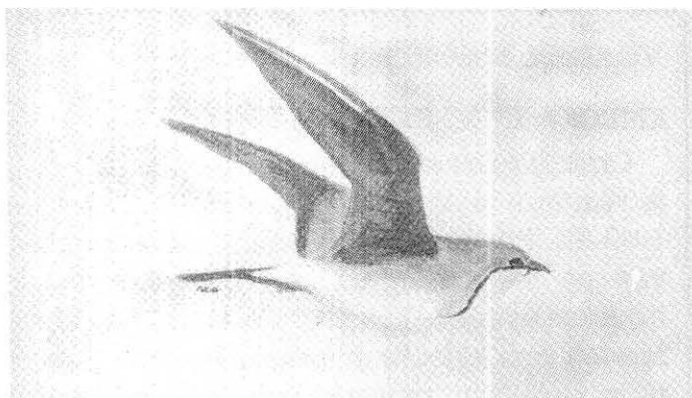
V zahodni palearktiki gnezdi črna komatna tekica v zmernem stepskem področju nekdanje Sovjetske zveze (Harrison 1982). Gnezditveni areal se razteza vzhodno od severne obale Črnega morja v Ukrajini do severozahodne obale Kaspijskega morja in reke Ural. Občasno ali poredko gnezdi v Franciji, Nemčiji, Madžarski, Bolgariji in Romuniji. Kot redke preletnik se pojavlja v mnogih deželah zahodne palearktike: na Islandiji, Irskem, v Norveški, Švedski, Finski, Češkoslovaški, Avstriji, Madžarski, Švici, Franciji, Angliji, Nemčiji, Libanonu in Libiji (Cramp et al. 1983).

Od oktobra do novembra se črne komatne tekice selijo v subtropsko in tropsko Afriko (Harrison 1982). Največ jih prečka ekvator in večina populacije prezimuje na jugu Afrike v Botsvani in Južnoafriški republiki, v gnezditveni areal pa se vračajo od marca do aprila. Majhno število opažanj na poti iz enega v drugi areal kaže na to, da selitev poteka hitro in brez prekinitev na velikih višinah (Hayman et al. 1986).

Tudi na Balkanu se pojavlja zelo redkokdaj. Matvejev in Vasić (1973) navajata podatek s Prespanskega jezera v Makedoniji v juniju 1964 (Sage 1966), vendar dvomita o pravilni determinaciji. Opažena je bila tudi v Tivtu v Črni gori 1975 (Matvejev in Vasić 1973), vendar avtorja tudi v tem primeru dvomita o pravilni determinaciji. Nesporen je edinoletni v Perleški bari jeseni 1963 ustre-

ljeni mladostni osebek (Dimitrijević 1977).

Vransko jezero v Dalmaciji je eno izmed preostalih močvirnih prebivališč na hrvaški obali. Prav tako imenovani ornitološki rezervat meji na avtokamp »Crkvine«. Dne 31. 5. 1990 zjutraj, ko sem prečkal podrto žično ograjo na robu avtokampa, so maloštevilni pobrežniki hiteli pobirat hrano na nizkem obrežju in po plitvinah med trstičjem in nizko travo. Razen nekaj rdečenogih polojnikov *Himantopus himantopus*, komatnih deževnikov *Charadrius hiaticula*, močvirskih martinčev *Tringa glareola*, malih prodnikov *Calidris minuta*, srpokljunih prodnikov *Calidris ferruginea*, togotnikov *Philomachus pugnax* in enega beločelega deževnika *Charadrius alexandrinus*, sta po polsuhem peščenem obrežju tekali tudi dve komatni tekici *Glareola spec.* Ena je bila znatno temnejša od druge. Ko sem se jima približal, sta poleteli in pristali trideset metrov dlje. Leteli sta mimo mene le nekaj metrov vstran, tako da sem razločno videl, da ima ena tekica podperutje rdeče sivo (*G. pratincola*), druga pa popolnoma črno, kar je najpomembnejša značilnost črne komatne tekice *Glareola nordmanni*. Ptici nista bili plašni, verjetno zaradi utrujenosti, in se nista kaj prida vznemirjali zaradi mojega motenja, tako da sem se jima lahko približal na 7 do 8 metrov. Opazoval sem ju z daljnogledom 10 × 40 mm, dvajset minut ob odlični vidljivosti in s

soncem za hrbtom, tako da sem lahko opazil nekaj pomembnih razlik.

Zgornji del telesa (glava, hrbet, peruti) ene tekice (*G. nordmanni*) je bil temnejši (temnosiv), konec repa pa krajši od vrhov peruti. V primeru druge tekice se je pri tej dobro videla večja in širša črna proga med očmi in kljunom, ki se je zdela kakor maska. Rdeča lisa na žvalah ob kljunu je bila precej manjša. Na zatilju je bilo na temno sivem perju opaziti rjast nadah, česar ni mogoče reči za spremljevalko (*G. pratincola*).

Nekatere druge značilnosti, po katerih se vrsti razlikujeta, sem opazil pri tekici *G. pratincola*. Ko sta ponovno poleteli, je bilo na njenih perutih videti tenko belo črto na obrobju sekundarnih peres, medtem ko jih na perutih druge ptice nisem opazil. Včasih se zaradi obrabljenosti peres ta beli rob težko opazi, a le redkokdaj povsem izgine (Porter et al. 1977). Na zgornjem delu telesa je bilo opazno tudi nasprotje med temno sivimi letalnimi in svetlo sivimi krovnimi peresi, kar pa ni mogoče reči za tekico *G. nordmanni*. Tudi škarjasti rep je bil daljši in je dajal vtis, da je bolj škarjast, kot pri drugi ptici. Nobena pa se med opazovanjem ni oglašala.

Ker sta bili tekici opazovani skupaj in iz neposredne bližine, je bilo z lahkoto opaziti razliko med rdeče sivo in povsem črno podperutjo. Druge razlike, ki jih navajajo standardni priročniki

(Prater et al. 1977, Cramp et al. 1983, Bruun et al. 1986, Hayman et al. 1986), kot so razlike v velikosti, širina peruti, dolžina noge, orbitalni obroč, položaj rdeče lise na žvalah, črna črta pod kljunom, širina črne proge na koncu repa in razlika v letenju, niso bile opazene. Razlikovanje in opredeljevanje črne komatne tekice v letu na osnovi barve podperutja je zelo težavno in je treba biti pri tem na moč previden. Rdeče siva podperut rjave komatne tekice je na večji razdalji, pri slabi svetlobi in pri neugodnem položaju sonca, videti povsem črna, tako kot pri črni komatni tekici (Cramp et al. 1983, Peterson et al. 1983, Bruun et al. 1986, Hayman et al. 1986).

Sistematski položaj rjave in črne komatne tekice je bil v preteklosti nejasen. Mnogi sistematiiki so menili, da gre samo za različni barvni fazi (obliki), danes pa sta razdvojeni kot zelo podobni in sorodstveno bližnji vrsti (Cramp et al. 1983, Hayman et al. 1986, Bruun et al. 1986).

Črno komatno tekico je mogoče pogosto videti v jatah rjavih komatnih tekic, opazili pa so tudi že gnezditve para črnih v koloniji rjavih. (Hayman et al. 1986, Cramp et al. 1983). Opisano opazovanje je prvi podatek o črni komatni tekici na Hrvaškem.

LITERATURA

- BRUUN, B. DELIN, H., SVENSSON, L. (1986): Birds of Britain and Europe. Hamlyn, Middlesex.
- CRAMP, S., SIMMONS, K.E.L. (eds.) (1983): The Birds of the Western Palearctic, Vol. III. Oxford University Press, Oxford.
- DIMITRIJEVIĆ, S. (1977): Šljugarice (*Charadriiformes*) na področju Vojvodine. *Larus* 29-30: 5-32.
- HARRISON, C. (1982): An Atlas of the Birds of the Western Palearctic. Collins, London.
- HAYMAN, P., MARCHANT, J., PRATER, T. (1986): Shorebirds, An identification guide to the

waders of the world. Christopher Helm, London.

MATVEJEV, S. D., VASIĆ, V. F. (1973): Catalogus Faunae Jugoslaviae, IV/3 Aves. Acad. Scient. et Artium Slovenica, Ljubljana.

PETERSON, R. MOUNTFORT, G., HOLLOW, P.A.D. (1983): A Field Guide to the Birds of Britain and Europe. Collins, London.

PRATER, A. J., MARCHANT, J. H., VUORINEN, J. (1977): Guide to the identification and ageing of Holarctic Waders. BTO, Tring.

SAGE, B. (1966): Recentes observations ornithologiques au lac Prespa, Macédonie (Yougoslavie). *Alauda* 34: 45-54, 120-132.

POVZETEK

Dne 31. 5. 1990 je bila na obrežju Vranskega jezera v Dalmaciji opazovana črna komatna tekica *Glareola nordmanni*, in to iz neposredne bližine na tleh in v letu v družbi z rjavo komatno tekico *Glareola pratincola*. Ob vzporejanju teh dveh sorodstveno podobnih vrst so bile opažene razlike v obarvanosti podperutja, gornjega dela telesa (glave, tilnika, hrbta in peruti), v kontrastu med letalnimi in krovnimi peresi, črni progji med očmi in kljunom, rdeči lisi na žvalah, beli obrobi sekundarnih peres, razmerju med dolžino repa in vrhovi peruti in velikosti škarjastega repa. To je prva ugotovitev črne komatne tekice za Hrvaško.

SUMMARY

On 31st May, 1990 a Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni* was recorded on the shore of Lake Vransko in Dalmatia. This individual was observed closely on the ground and in flight in company with a Collared Pratincole *Glareola pratincola*. Comparing this two closely related species, some distinctions amongst them are noted, such as the colour of underwings, colour of upper-parts (head, nape, back, wing), contrasts between flight feathers and upper wing-coverts, black lores, red patches on gape, white trailing edge of the secondaries, relation between position of the wing and tail-tips, and length of the tail-fork. This is the first record for Black-winged Pratincole from Croatia.

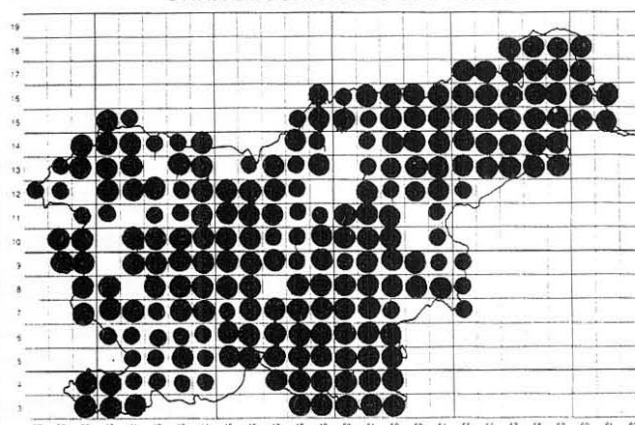
Mauricio Stipčević, Marka Marulića 29,
57000 Zadar, Hrvatska

Vprašanja ornitološkega atlasa

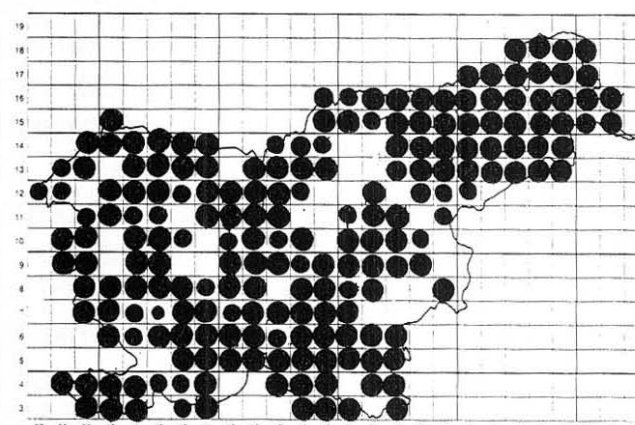
KMEČKA IN MESTNA LASTOVKA

Ornitološki atlas Slovenije za obdobje 1979-88 je skartiran in dopolnjen s podatki iz obdobja 1989-92. Pri razlagi razširjenosti posameznih vrst pa se je izkazalo, da so redke vrste hvaležnejša tema kot pogoste vrste. Mednje spadata tudi kmečka in mestna lastovka. Tako bi z največjim zadovoljstvom razlagal **bele liste** njune razširjenosti, ko bi me ne zadrževalo prepričanje, da sta bili v teh kvadrantih spregledani. Mi lahko pomagate? Manjkajo mi tudi podatki o **največjih kolonijah** ene in druge vrste, kar si je v preteklosti marsikdo pribeležil. Zanimivo bi bilo najti tudi **najvišje gnezdo** kmečke lastovke v Sloveniji, je to na kakšni hribovski kmetiji ali planinski koči? In končno, tisto najbolj popularno: **prvi datum** prihoda kmečke in **zadnji datum** odhoda mestne lastovke. Dobre novice lahko napišete na dopisnico ali pa jih sporočite kar po telefonu. *Iztok Geister, Pokopališka pot 13, 64202 Naklo, tel. 064/47-170.*

ORNITOLOŠKI ATLAS SLOVENIJE

HIRUNDO RUSTICA

DELICHON URBICA